

Izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje

Predgovor

Ana Mlekuž

Vse večji poudarek na učenju in poučevanju, ki temelji na raziskovanju, kaže na preobrazbo na področju izobraževanja in poklicnega razvoja učiteljic ter učiteljev. Pričujoča monografija *Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju: izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje* ponuja obsežen pregled tematik, kako lahko izobraževalni sistemi v programe usposabljanja učiteljic in učiteljev vključijo raziskovalne spretnosti ter s tem spodbujajo učinkovitejše in prilagodljivejše prakse poučevanja.

V današnjem hitro razvijajočem se izobraževalnem okolju sposobnost raziskovanja ni več omejena na akademsko sfero. Za učiteljice in učitelje je sposobnost izvajanja in uporabe pedagoških raziskav ključnega pomena pri spodbujanju na dokazih temelječih praks ter zagotavljanju, da so pedagoške strategije usklajene s trenutnim razvojem in z različnimi potrebami razredov. Poglavlja v tej monografiji tako izražajo enotno sporočilo: če učiteljice in učitelje opremimo z raziskovalnimi kompetencami, s tem ne le krepimo njihovo strokovno rast, temveč tudi izboljšujemo izobraževalne rezultate na vseh ravneh.

Ena od osrednjih tem, ki se pojavlja v poglavjih, je dvojna vloga, ki jo morajo imeti učiteljice in učitelji kot izobraževalke in izobraževalci ter raziskovalke in raziskovalci. Ta dvojna vloga zahteva razvijanje miselnosti, ki ceni raziskovanje, kritično mišljenje in reflektivno prakso. Učiteljice in učitelji, ki so usposobljene in usposobljeni, da svoje učilnice obravnavajo kot dinamične prostore za raziskovanje in inovacije, se lahko bolje odzovejo na

edinstvene izzive svojih učenk in učencev. Vsebina te monografije se poglobi v različne vidike tega pristopa in se prepriča, kako je tako za učiteljice in učitelje kot za učenke in učence mogoče oblikovati učno okolje za spodbujanje teh kompetenc.

V prvem poglavju tako Mateja Pšunder in Andreja Kozmus ugotavljata, da kakovostno poučevanje temelji na dobro usposobljenih in motiviranih učiteljih, ki nenehno izpopolnjujejo svoje znanje, pri čemer ima zadovoljstvo pri delu ključno vlogo pri zmanjševanju izgorelosti in izboljšanju kakovosti poučevanja. Reševanje težav, ki trenutno pestijo učiteljice in učitelje (npr. prevelike delovne obremenitve, pomanjkanje spoštovanja, prenatrpani učni načrti), je ključnega pomena za ohranjanje dobrega počutja učiteljev in izboljšanje kakovosti izobraževanja. Tanja Pavlič v drugem poglavju ugotavlja, da se učiteljice in učitelji pri obravnavi družinskih vprašanj v šoli pogosto srečujejo z neprijetnimi situacijami, kar vodi do čustvenega nelagodja, komunikacijskih izzivov ter dilem, na katere so vplivale njihove osebne izkušnje, kar kaže na potrebo po bolj podpornem in vključujočem šolskem okolju. Tako ohranjanje dobrega počutja učiteljev kot podporno in vključujoče šolsko okolje sta predpogoj za oblikovanje okolja, znotraj katerega se lahko razvijajo kompetence, ključne za izobraževanje učiteljic in učiteljev za raziskovalno učenje in poučevanje.

Mateja Mlinar in Petra Bozovičar v tretjem poglavju preučujeta vpliv različnih metod skupinske refleksije na zaposlene v institucijah predšolske vzgoje z namenom izboljšanja kakovosti izobraževanja ter spodbujanja strokovnega razvoja. V četrtem poglavju nato Katarina Grom preučuje prepričanja vzgojiteljic in vzgojiteljev ter učiteljic in učiteljev o strokovnem razvoju na področju (pred)opismenjevanja, pri čemer se osredotoča na njihovo usposabljanje, samoiniciativno učenje in razpoložljivo podporo. Na opismenjevanje se osredotoča tudi naslednje poglavje, v katerem Marija Ropič Kop in Nika Vizjak Puškar ugotavljata, da predšolski otroci pred vstopom v osnovno šolo pogosto razvijejo zgodnje spretnosti pisanja in branja, kot so prepoznavanje črk, prepoznavanje zvokov v besedah in celo branje kratkih besedil, prepoznavanje in poimenovanje črk pa sta močno povezana s fonemskim zavedanjem, pisanjem ter z branjem, kar poudarja pomen vključevanja fonemskih vaj v kurikulum za vrtce in poklicnega usposabljanja za strokovne delavce v šoli. V naslednjem poglavju Maja Kerneža opozarja na ključno potrebo po razvijanju digitalne pismenosti med osnovnošolkami in osnovnošolci ter usposabljanju strokovnih delavk in delavcev za učinkovito vključevanje digitalnih tehnologij v izobraževanje.

Maša Vidmar ter soavtorice in soavtor v sedmem poglavju monografije poudarjajo, da je duševno zdravje ključnega pomena za razvoj mladih, njegovo spodbujanje v obdobju odraščanja pa lahko zmanjša težave z duševnim zdravjem v prihodnosti. Osredotočajo se na projekt Erasmus+ me_HeLi-D, znotraj katerega se ustvarja digitalni nabor orodij za mlade, pri čemer so v proces oblikovanja vključeni tudi učenci in učenke. V osmem poglavju se Igor Peras na podlagi raziskave, ki je vključevala primerjavo med Slovenijo in izbranimi državami EU, osredotoča na doživljanje medvrstniškega nasilja in ugotavlja, da so nekateri dejavniki, povezani z viktimizacijo, sicer skladni v vseh vključenih državah, da pa bi lahko nekateri od njih, ki so pomembni pri zmanjševanju medvrstniškega nasilja drugod, lahko pomagali izboljšati tovrstna prizadevanja tudi v Sloveniji. V devetem poglavju Joca Zurc ugotavlja, da raziskava z uporabo fokusnih skupin za oceno zadovoljstva študentk in študentov na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru kaže visoko stopnjo zadovoljstva s študijem ter opredeljuje ključne dejavnike za občutenja le-tega, kot so razpoložljivost profesorjev in možnosti zaposlitve.

V desetem poglavju Maša Vidmar in soavtorice ter soavtor ugotavljajo, da podatki, zbrani med pandemijo covid-19, še vedno nudijo pomembne vpoglede v duševno zdravje in izobraževanje. Raziskava je namreč pokazala, da se je anksioznost zaradi pandemije znižala, vendar je duševno blagostanje ostalo nespremenjeno, pri čemer je čustvena samoučinkovitost pomembno vplivala na začetne ravni anksioznosti in blagostanja, kar poudarja potrebo po razvoju čustvene samoučinkovitosti v preventivnih programih in izobraževalnih vsebinah za strokovne delavce v izobraževanju. Monografija se zaključuje s poglavjem Johanne Amalie Robinson ter soavtoric in soavtorjev, kjer se osredotočajo na kampanjo »Opazovanje obiskovalcev sončnic« v okviru projekta Podnebni cilji v vzgoji in izobraževanju, ki je vključila opazovanje oprasovalcev kot indikatorja stanja okolja in odziva na podnebne spremembe. Udeleženke in udeleženci so sadili sončnice, beležili prisotnost oprasovalcev ter sodelovali v različnih podpornih dejavnostih, kar je pripomoglo k boljšemu razumevanju ekosistemov, večji ekološki ozaveščenosti in spodbujanju socialnega učenja ter razvoja zelenih kompetenc.

S širokim naborom tem s področja izobraževanja učiteljic in učiteljev monografija predstavlja prispevek k razpravi na tem področju ter krepi idejo, da usposabljanje učiteljic in učiteljev za učenje in poučevanje na podlagi raziskav ni le dodatna sestavina njihovega izobraževanja, temveč temeljni

premik v pojmovanju učiteljevega profesionalizma. S spodbujanjem kulture raziskovanja, reflektivne prakse ter na dokazih temelječega odločanja učiteljice in učitelje pripravljamo, da bodo samozavestno in kompetentno krmarili po kompleksnosti sodobnih razredov. Monografija poudarja pomen vključevanja raziskovalnih kompetenc v usposabljanje učiteljic in učiteljev ter zagovarja tezo, da je naložba v raziskovalne spretnosti učiteljic in učiteljev navsezadnje naložba v prihodnost samega izobraževanja.

Vabljeni k branju!